

גמ' ב"ק (י:) - גוסס בידי אדם

רב דניאל שטיין

א. גמ' סנהדרין (עח.) - תנו רבנן הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת, בין בבת אחת בין בזה אחר זה פטורין. רבי יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו. אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו, ואיש כי יכה כל נפש אדם. רבנן סברי כל נפש עד דאיכא כל נפש. ורבי יהודה בן בתירא סבר כל נפש כל שהוא נפש. אמר רבא הכל מודים בהורג את הטריפה שהוא פטור. בגוסס בידי שמים שהוא חייב. לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם. מר מדמי ליה לטריפה, ומר מדמי ליה לגוסס בידי שמים. מאן דמדמי ליה לטריפה מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים, גוסס בידי שמים לא איתעביד ביה מעשה, האי איתעביד ביה מעשה. ומאן דמדמי ליה לגוסס בידי שמים מאי טעמא לא מדמי ליה לטריפה, טריפה מחתכי סימנים, הא לא מחתכי סימנים. [רש"י (שם) - ומיהו היכא דהכהו בבת אחת לא קטלינן לכולהו, דאיש כי יכה אמר רחמנא ולא שנים שהכוהו]. [יד רמה (שם) - ודייקינן ומאן דמדמי ליה לטריפה מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים ומפריקין גוסס בידי שמים לא איתעביד ביה מעשה מקמי הכין ואשתכח כוליה בידיה דהאי הוא דאתעביד אבל האי גוסס בידי אדם איתעביד ביה מעשה מקמי הכין דבר אחר גוסס בידי שמים לא איתעביד ביה מעשה מקמי הכי ואמטול הכי ליכא למחשביה כגברא קטילא האי איתעביד ביה מעשה וכסימני טריפה דמי. ודייקינן ומאן דמדמי ליה לגוסס בידי שמים מאי טעמא לא מדמי ליה לטריפה ומהדרין טריפה מיחתכי סימניה ושט או קנה וחד אנפא מסימני טריפה נקט ואית דאמרי מיחתכי סימניה חיותיה וידיע דלא חיי האי לא מיחתכי סימני כלומר לא נראו בו סימני טריפה ואפשר דחיי דהא ליכא מאן דאמר דכל גוסס למיתה אלא רוב גוססין למיתה מכלל דאיכא מיעוטא דחיו].

ב. רמב"ם (פ"ד רוצח ה'ו) - הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות ומת בין שהכוהו בזה אחר זה בין שהכוהו כאחת כולן פטורין ממתת בית דין, שנ' כל נפש אדם, עד שיהיה אחד שהרג כל הנפש. והוא הדין לדחפוהו שנים או שכבשוהו שנים לתוך המים, או שהיו רבים יושבים ויצא חץ מביניהן והרג, כולן פטורין. [כס"מ (שם) - ומ"ש והוא הדין לשנים שדחפוהו וכו' פשוט הוא מדאמרינן בגמרא דטעמא דת"ק משום דכתוב ואיש כי יכה כל נפש אדם כל נפש עד דאיכא כל נפש].

ג. חי' הרשב"א לב"ק (נג:) - דהו להו כהכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות דבבת אחת דברי הכל פטורין וכו' דע"כ לא אמרו אלא בשהכוהו עשרה ב' מקלות דליכא איש כי יכה כל נפש אבל הכא כיון שדחפוהו ביחד כחד חשבינן ליה.

ד. חי' הרשב"א לב"ק (כז:) - ואם תאמר א"כ בהכוהו עשרה בני אדם במזיד מפני מה אנו אומרים שהראשון פטור, י"ל דשאני התם דכיון שהכוהו אחר ומת אי אפשר להתברר שמת מחמת הראשון, וא"נ בעינן כל נפש אדם שתהא כל נפש מיד איש אחד ולא מיד שנים.

ה. שו"ע (יו"ד סי' ש"ה סע' י"ב) - מת הבן בתוך שלשים, ואפי' ביום שלשים, וכן אם נעשה טריפה קודם שעברו עליו שלשים יום, אינו חייב בפדיון, ואפילו הקדים ונתן לכהן הפדיון, יחזירנו לו. (מת לאחר שלשים, חייב לפדותו ולברך על הפדיון וכו'). [הגה' רע"א (שם) - אבל גוסס ויוצא ליהרג חייב בפדיון יש"ש בב"ק (פ"א סי' ל') ובגוסס בידי אדם צל"ע לדינא].

ו. תוס' נדה (מד:) ד"ה איהו - דהא גוסס בידי אדם ההורגו פטור כדאמר פרק הנשרפין (סנהדרין עח.) דרוב גוססים למיתה ומחללין את השבת עליו כדאמר פרק דיומא (ד' פד:) דאין מהלכין בפקוח נפש אחר הרוב.

ז. מנחת חינוך (מ' רצ"ה) - ותירצו דאף דאינו נהרג עליו מ"מ חילול שבת לא תלוי בזה ומביאין ראיה מהך דיומא דהוי גוסס בידי אדם וההורגו אינו נהרג עליו ומ"מ מפקחין את הגל עי"ש א"כ מפורש להדיא מדבריהם דגם טרפה מחללין את השבת.

ח. גמ' סנהדרין (עב:) - תנו רבנן דמים לו, בין בחול בין בשבת, אין לו דמים בין בחול בין בשבת. בשלמא אין לו דמים בין בחול בין בשבת איצטריך, סלקא דעתך אמינא מידי דהוה אהרוגי בית דין, דבשבת לא קטלינן קא משמע לן דקטלינן. אלא דמים לו בין בחול בין בשבת השתא בחול לא קטלינן ליה בשבת מבעיא, אמר רב ששת לא נצרכא אלא לפקח עליו את הגל.

ט. משנה אהלות (פ"א מ"ו) - אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו, ואפילו מגוייד ואפילו גוסס זוקק ליבום ופוטר מן היבום.

י. תוס' רי"ד שבת (קלו:) - דאע"ג דאמרי' חי הוא לאו שנחלל עליו את השבת דכיון דקים לן שאינו יכול לחיות לאו בר מילה הוא או דמי לטרפה שאינה יכול' לחיות דטרפה אף על גב דאינה יכולה לחיות הרי הוא כחי לכל דבר וגייטו גט. כדאמרי' בו שחט בו שנים או רוב שנים ואמר כתבו גט לאשתו כותבין ונותנין וכי היכי דגייטו גט ה"נ דקידושי קדושין. וזוקק לייבום ופוטר מן הייבום. ובפ' הקומץ בתרא אמרי' דטרפה חייב ליתן חמש סלעין כדכתב' התם וחייב הוא בכל המצו' שבתור' ואם נולד טרפה בר מילה לשמונ' הוא ודחי שבת. כללו של דבר הרי הוא כחי לכל דבריו לכד בזה שההורגו אינו נהרג.